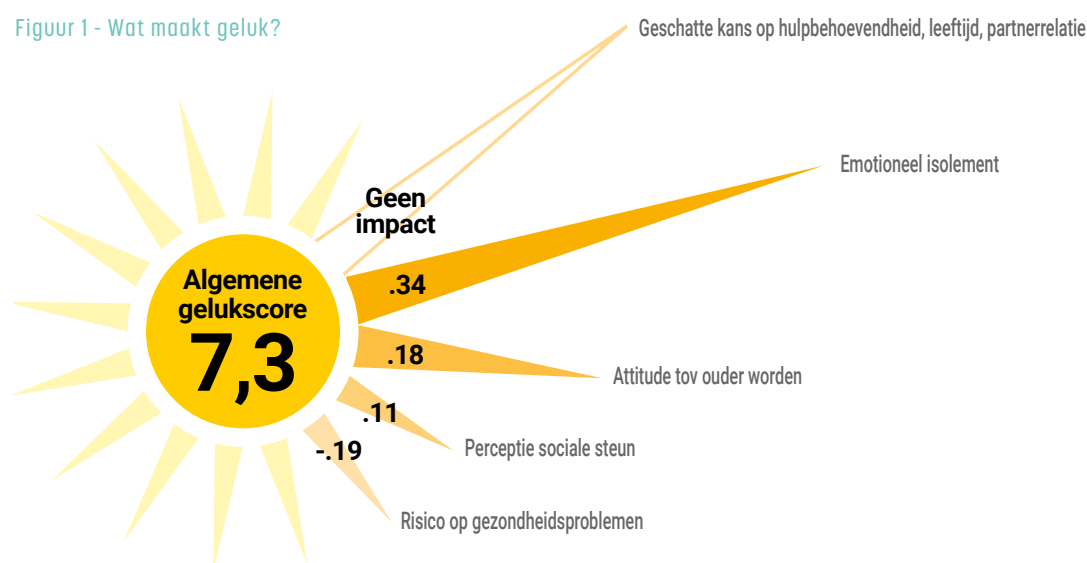

LEVENSKEUZES VAN 60-PLUSSERS

Hoe kijken 60-plussers in België die niet hulpbehoevend zijn naar het ouder worden? Zijn ze gelukkig? Hoe bereiden ze zich voor op later? Hoe willen ze wonen als ze zorgbehoevend worden? Wat is hun kijk op woonzorgcentra? Op zorg krijgen en geven? En wat is de samenhang tussen sociaal

isolement, gezondheid, eenzaamheid en toekomstverwachtingen? De Koning Boudewijnstichting liet over deze kwesties 60-plussers bevragen, onder wie ook nieuwe en niet-Belgen. Gelijkaardige barometers waren er al in 2017 en 2020.

Figuur 1 - Wat maakt geluk?

IN EEN OOGOPSLAG

- 60-plussers voelen zich over het algemeen gelukkig: de globale score is 7,3/10. Variaties daarin worden onder meer verklaard door: emotioneel isolement, de attitude tegenover ouder worden, sociale steun en gezondheidsrisico's. Leeftijd, geschatte kans op hulpbehoevendheid en partnerrelatie hebben echter geen invloed op de score. Driekwart is tevreden over wat ze bereikten en heeft de nodige veerkracht.
- Voor **30%** van de 60-plussers is **financieel rondkomen moeilijk**. Dat cijfer ligt iets hoger bij 60-64-jarigen, lager opgeleiden en alleenstaanden. Hebben meer moeite: mensen met (risico's op) gezondheidsproblemen en minder sociale ondersteuning, en zij die eenzaamheid ervaren.
- De meerderheid (**70%**) **bereidt zich niet actief voor op de toekomst**, al daalt het aantal met de leeftijd, als men hulpbehoevende mensen kent. Een kleine vier op de tien 60-plussers kent in de dichte omgeving iemand die hulpbehoevend is, en ongeveer evenveel mensen niemand.
- **De meerderheid ervaart vrij veel steun in het eigen netwerk**. Toch zouden drie op de tien 60-plussers moeite hebben om bij ziekte hulp te vinden. Eén op de vijf heeft het gevoel met niemand zorgen of angsten te kunnen delen. Bijna de helft voelt zich wel eens eenzaam. Deze cijfers veranderen nauwelijks.
- De bevraging is eind 2022, in volle energiecrisis, uitgevoerd bij 2.400 niet-hulpbehoevende personen tussen 60 en 85 jaar, hoofdzakelijk online (1.762 personen), maar ook telefonisch en in marktinterviews met hoofdzakelijk nieuwe en niet-Belgen (339). De data van de online- en telefonische bevraging werden gewogen om representatief te zijn inzake geslacht, leeftijd, gezinssituatie, opleiding en gewest. Bij de interviews werd de origine mee gewogen (91% niet-Belgen, tegenover bij de online- en telefonische bevraging 91% Belgen sinds twee of meer generaties).

FEITEN EN ANALYSE

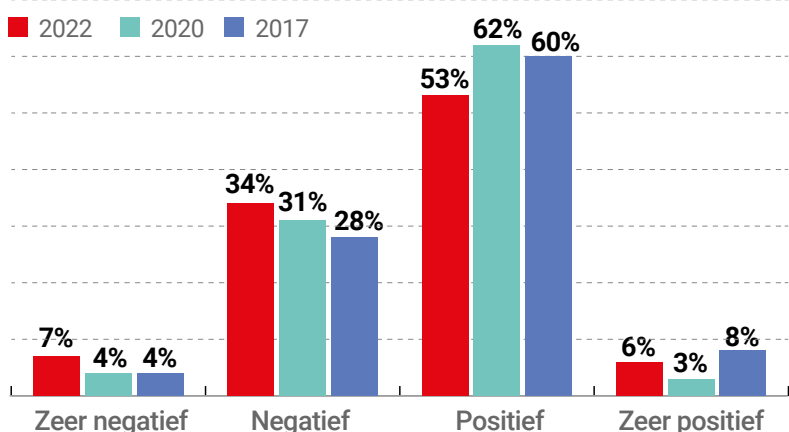
DE BLIK OP LATER: VAAK POSITIEF, MAAR WEINIG VOORBEREIDING

De kijk op ouder worden is verdeeld: bij zowat 60% is die (zeer) positief, bij 41% (zeer) negatief. Dat laatste percentage stijgt. Bij niet-Belgen en bij mensen met een hoog gezondheidsrisico ligt het nog merkkelijk hoger. De blik is vaker positief als er een gevoel van sociale steun is, ook bij 75-plussers. Bereiden 60-plussers zich voor op later? 18% ondernam actie.

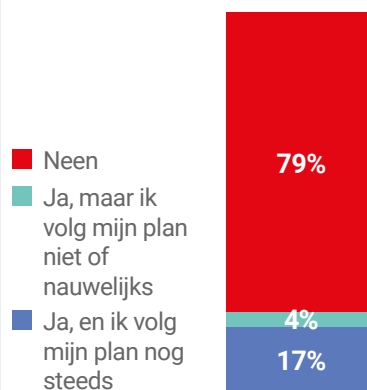
Ongeveer 70% 'dacht erover na' of zelfs dat niet. Meer mensen zijn er (concreter) mee bezig als ze iemand kennen die hulpbehoevend is, een hoger gezondheidsrisico lopen, veel sociale steun ervaren én naarmate hun leeftijd stijgt (vanaf 80 jaar 70%). En: hoe lager opgeleid, hoe minder voorbereiding. Ongeveer 40% kijkt uit naar een lang leven (90+) en is ook

(financieel) voorbereid, al heeft maar één op de vijf een financieel toekomstplan (met meestal aandacht voor medische kosten). Dat aantal stijgt met de leeftijd (33% bij 80-plussers) en het opleidingsniveau. Financiële zorgen maken mensen zich vooral over inflatie (55%) en betaalbare medische zorg (45%). Een op de drie is bezorgd over z'n huidige financiële situatie.

Figuur 2 - Hoe kijkt u zelf aan tegen het ouder worden?

Figuur 3 - Heb je ooit een persoonlijk, geschreven financieel plan opgesteld of laten opstellen?

ZORG: MEER SOCIALE STEUN = MINDER ANGST VOOR DE TOEKOMST

Mensen zijn behoorlijk angstig voor verlies van zelfstandigheid, zeker op hogere leeftijd (score: 6,3 op 10). Die angst vermindert bij een lager gezondheidsrisico én bij wie meer sociale steun ervaart. Er

is meer angst bij vrouwen, minder bij wie 75+ is en niet zorgbehoevend. Als er hulp nodig is bij gezondheidsproblemen, vreest 43% van wie sociaal geïsoleerd leeft op niemand te

kunnen rekenen en 84% op hoogstens twee personen. Wie een ruim sociaal netwerk heeft, beschikt naar eigen zeggen over minstens drie 'helpers' (81%).

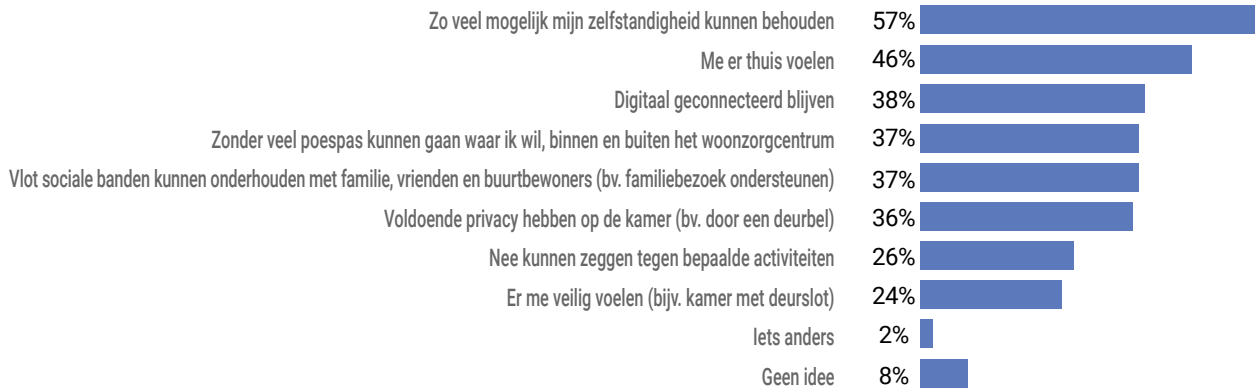
WOONZORGCENTRA: EEN DIVERS BEELD. EERSTE WENS: THUISGEVOEL BEHOUDEN

Zes op de tien 60-plussers – maar veel minder nieuwe en niet-Belgische 60-plussers – kennen een bewoner van een woonzorgcentrum en 70% komt er vaak of heel soms. De kleine helft weet niet wat er mogelijk is in woonzorgcentra, onder meer wat betreft contacten met andere mensen, vrijheid, zelfstandigheid... Bijna vier op de tien 60-plussers zijn (zeer) negatief over woonzorgcentra. Positiever (of min-

der negatief) zijn: 80-plussers, mensen die iemand kennen in een woonzorgcentrum en wie er dagelijks komt. Nog een samenhang: wie weinig sociale steun ervaart en zich vaak eenzaam voelt, heeft een negatiever beeld. Ook niet-Belgen hebben dat. 71% hoopt nooit in een woonzorgcentrum te wonen. Zowat een derde heeft voldoende financiële middelen voor een centrum naar keuze, dacht na over wat hij/zij

belangrijk vindt en zette geld opzij voor een verblijf in een woonzorgcentrum. Wie zich dat verblijf voor de geest haalt, vindt maximale zelfstandigheid en het thuisgevoel het belangrijkste. Maar er leven nog veel andere (individuele) wensen. Bij niet-Belgen staan voorop, behalve het thuisgevoel: privacy en een veilig gevoel.

Figuur 4 - Verwachtingen woonzorgcentra

WONEN: VERLANGEN OM THUIS TE BLIJVEN, MET HULP

Wie met pensioen is, blijft in grote meerderheid op dezelfde plek wonen, soms na een aanpassing/verbouwing (17%). 'Blijven waar ik ben' is ook voor nog-niet-gepensioneerden de favoriete optie (55%; 12% met verbouwing). Naarmate mensen ouder worden, vinden ze moeten verhuizen (veel) erger: tot 82% bij tachtigers. Minstens drie kwart van de onder-

vraagden vindt de eigen woning geschikt voor later. Dat percentage stijgt met de leeftijd (tot 85%). Bij de minderheid die de eigen woning ongeschikt vindt, willen 60-64-plussers verhuizen of verbouwen (75%). Dat percentage bedraagt nog maar 29% bij 80-plussers. Iets meer dan de helft van de bevroegden geeft aan dat de woning de schokken van de

energiecrisis niet kan opvangen. Wie hulpbehoevend wordt, wil in overgrote meerderheid in de eigen woning blijven, met hulp: mantelzorgers, professioneel, technologisch-digitaal... Iets meer geneigd tot 'verhuizen naar een woonzorgcentrum' zijn huurders en mensen met hoge gezondheidsrisico's (20/23%).

Figuur 5 - Welke (combinatie) van onderstaande woonvormen zou u verkiezen indien u niet langer zelfstandig kan wonen?

SOCIAAL WEEFSEL: LEVE DE EIGEN BUURT

Zowat een derde van de bevroegden – en meer hoger opgeleiden (49%) – is actief bij een vereniging of project, of neemt deel aan buurtactiviteiten. Bij de meeste leeftijdsgroepen daalde dit cijfer in 2022. Buurtnetwerken of buurten waar bewoners elkaar spontaan steunen, zijn er in 71% van de gevallen niet of men weet er niet van. 5% van de 60-plussers is actief bij een buurtnetwerk betrokken. Veel meer mensen zouden helpen of mee organiseren

(samen 68%) als er één was. De meeste 60-plussers wonen graag in hun buurt en kunnen bij buurtbewoners terecht: bij ziekte, ter ontspanning of om zorgen te delen. De grote meerderheid vindt z'n omgeving geschikt voor later (83%). Tegelijk kan bijna de helft maar op één of twee mensen rekenen bij gezondheidsproblemen, en 10% zelfs op niemand. 'Helpers' zijn meestal de kinderen of de partner. De leeftijds-vriendelijkheid van de buurt valt

mee: contacten met jongere generaties (73%), respect voor de leeftijd (82%), ontmoetingskansen (57%), leesbare overheidsinformatie (87%), toegankelijke huisvesting (90%), bereikbaar openbaar vervoer (64%), bereikbare sociale voorzieningen en gezondheidsvoorzieningen (70% of meer)... De percentages geven tegelijk aan dat niet iedereen z'n buurt leeftijdsvriendelijk vindt. De toegankelijkheid voor rolstoelen of rollators laat vaker te wensen over (51%).

ZORG GEVEN: KENNIS MANTELZORG NEEMT TOE

Mantelzorg werd als begrip veel bekender: 76% weet wat mantelzorg is, al dan niet tot in de details. Dat was in 2017 nog 55%. Vooral bij wie sociaal sterk geïsoleerd leeft, is mantelzorg minder bekend (34%). Van wie iemand kent die hulpbehoevend is, is 16% erkend mantel-

zorger, en springt 58% wel eens bij. Als iemand in de omgeving hulpbehoevend zou worden, wil de meerderheid betrokken zijn bij de zorg. 31% geeft aan (waarschijnlijk) geen mantelzorger te zullen worden. De helft vindt 'zorgen voor de eigen ouders' een morele plicht. 62% pro-

cent meent dat het verzorgen van zorgbehoevende mensen iets is voor professionals. Een derde is er niet gerust in dat er voldoende professionals zullen zijn als ze hulpbehoevend worden.

NIET-BELGEN: SOMS ANDERE CIJFERS

Bij niet-Belgen vallen enkele cijfers op: zo is de angst voor hulpbehoevendheid meer aanwezig (89%). Tegelijk heeft deze groep er veel meer vertrouwen in dat ze bij gezondheidsproblemen voldoende

geholpen zullen worden (83%, tegenover 47% bij Belgen) en thuis kunnen blijven; moeten verhuizen vinden ze bijna allemaal (heel) erg. Volgens een grote meerderheid (90%) hebben de kinderen een

morele zorgplicht en is zorg veel minder een taak voor professionals. Tegelijk verkiest 23% een woonzorgcentrum als woonvorm als het niet anders kan (14% bij Belgen).

ENKELE BESLUITEN

1. Het **bevorderen van sociale netwerken** bij 60-plussers heeft positieve afgeleide effecten op diverse terreinen. Hier kunnen onder meer vrijwilligerswerk of en het actief zijn in het middenveld een belangrijke rol in spelen.

2. Het loont om **eenzaamheid tegen te gaan** bij 60-plussers. Het valt immers op hoe de bevraagde thema's nauw samenhangen. Twee voorbeelden: wie zich eenzaam

en sociaal geïsoleerd voelt, is minder gelukkig en heeft een negatiever beeld van de toekomst (bv. bij gezondheidsproblemen) en ook van woonzorgcentra. Deze mensen hebben het financieel vaak lastiger. En wie niet eenzaam is en wel sociaal ingebed, bereidt zich iets meer voor op later.

3. Het blijkt uit de diverse barometers dat een **breder bekendmaking van thema's**

positieve effecten sorteert, zij het nog voorzichtig. Denk dan aan de beeldvorming over woonzorgcentra, de vertrouwde met het begrip 'mantelzorger', de opgang van alternatieve woonvormen, het bestaan van zorgzame buurten of buurtnetwerken... Ook als het gaat over de mogelijkheden om zich voor te bereiden op later, is er nog bekendmakingswerk aan de winkel.

MEER WETEN?

Het volledige rapport "Levenskeuzes op latere leeftijd" is beschikbaar via deze link: <https://kbs-frb.be/nl/node/37784>

Een publicatie over woonzorgomgevingen: <https://kbs-frb.be/nl/kiezen-moet-kunnen-ook-voor-ouderen-de-woonzorgomgeving-van-de-toekomst>

Over Tubbe in woonzorgcentra: <https://kbs-frb.be/nl/35-woonzorgcentra-starten-met-tubbe-avontuur-een-huis-waar-het-goed-wonen-en-werken>

www.tubbe.be

U kunt deze publicaties gratis downloaden via www.kbs-frb.be

KONING BOUDEWIJNSTICHTING

De Koning Boudewijnstichting heeft als opdracht bij te dragen tot een betere samenleving. De Stichting is in België, in Europa en internationaal een actor van verandering en innovatie in dienst van het algemeen belang en van de maatschappelijke cohesie. Ze zet zich in om een maximale impact te realiseren door de competenties van organisaties en personen te versterken. Ze stimuleert doeltreffende filantropie bij personen en ondernemingen.

De Koning Boudewijnstichting is een stichting van openbaar nut. Ze werd opgericht in 1976, toen Koning Boudewijn 25 jaar koning was.

Dank aan de Nationale Loterij en haar spelers, en aan alle schenkers voor hun gewaardeerde steun.

Abonneer u op onze e-news: www.kbs-frb.be

Volg ons op